

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

2	5	8	5	7
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	2
---	---	---	---

Master of Arts (Sociology) 2nd Semester
(2056)

SOCIOLOGY OF URBAN SETTLEMENTS

Paper : SOC-O-721 (In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :- Attempt **five** questions in all including Question No. 1 which is compulsory and selecting **one** question from each Unit.

1. Answer all the following in about **30-35** words each :

- (1) Suburbanization
- (2) Features of Metropolitan city
- (3) Post industrial City
- (4) Urbanism as a way of life
- (5) Urban Sociology
- (6) The Central Business District
- (7) Sector theory
- (8) Migration
- (9) Two basic functions of city
- (10) Generative cities

10×2=20

UNIT—I

2. Discuss the causes, patterns, and consequences of urbanization in modern societies. 15
3. Write a note on Metropolitan and Mega cities. 15

UNIT—II

4. Critically discuss Postmodern approach to urban society. 15
5. Explain features of Chicago school of Urban Sociology. 15

UNIT—III

6. What are the changes in internal structure of cities? Critically discuss Star theory. 15
7. What are the features of Central Place theory? Write a note on Rank size rule. 15

UNIT—IV

8. Discuss cultural role of cities. How smart cities are bringing change in urban landscape in the Indian context? 15
9. Examine major urban problems like slums, urban poverty and urban displacement with policy suggestions. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- प्रश्न संख्या 1 (जो कि अनिवार्य है) सहित कुल पाँच प्रश्नों का उत्तर दें और प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनें।

1. निम्नलिखित सभी प्रश्नों के उत्तर लगभग 30-35 शब्दों में दीजिए :
 - (1) उपनगरीकरण
 - (2) महानगर की विशेषताएं
 - (3) उत्तर औद्योगिक शहर
 - (4) जीवन शैली के रूप में शहरीकरण
 - (5) शहरी समाजशास्त्र
 - (6) केंद्रीय व्यापार जिला
 - (7) क्षेत्र सिद्धांत
 - (8) प्रवासन
 - (9) शहर के दो मूलभूत कार्य
 - (10) सृजनात्मक शहर

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜਾਂ ਮੇਂ ਸ਼ਹਰੀਕਰਣ ਕੇ ਕਾਰਣਾਂ, ਸਵਰੂਪਾਂ ਔਰ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 15
3. ਮਹਾਨਗਰ ਔਰ ਮੇਗਾ ਸ਼ਹਰਾਂ ਪਰ ਏਕ ਟਿਪਿਧੀ ਲਿਖਿਏ। 15

ਯੂਨਿਟ-2

4. ਸ਼ਹਰੀ ਸਮਾਜ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਉਤਰ ਆਧੁਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿਕੋਣ ਪਰ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 15
5. ਸ਼ਹਰੀ ਸਮਾਜਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਕੂਲ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਓਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 15

ਯੂਨਿਟ-3

6. ਸ਼ਹਰਾਂ ਕੀ ਆਂਤਰਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਮੇਂ ਕਯਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁਏ ਹੈਂ? ਸਟਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 15
7. ਕੇਂਦ੍ਰੀਯ ਸਥਾਨ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਕਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਹੈਂ? ਰੈਂਕ ਆਕਾਰ ਨਿਯਮ ਪਰ ਏਕ ਟਿਪਿਧੀ ਲਿਖਿਏ। 15

ਯੂਨਿਟ-4

8. ਸ਼ਹਰਾਂ ਕੀ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਭੂਮਿਕਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਦਰਭ ਮੇਂ ਸਮਾਰਟ ਸ਼ਹਰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਹਰੀ ਪਰਿਦ੍ਰਸ਼ਯ ਮੇਂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਾ ਰਹੇ ਹੈਂ? 15
9. ਝੁਗੀ-ਝੋਪਡਿਯੋਂ, ਸ਼ਹਰੀ ਗਰੀਬੀ ਔਰ ਸ਼ਹਰੀ ਵਿਸਥਾਪਨ ਜੈਸੀ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸ਼ਹਰੀ ਸਮਸਯਾਓਂ ਕਾ ਨੀਤਿਗਤ ਸੁਝਾਵਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਜ਼ਿਏ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :
 - (1) ਉਪਨਗਰੀਕਰਨ
 - (2) ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
 - (3) ਪੋਸਟ-ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਸ਼ਹਿਰ

- (4) ਜੀਵਨ ਦੇ ਇੱਕ ਢੰਗ ਵਜੋਂ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ
- (5) ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਮਾਜ-ਸ਼ਾਸਤਰ
- (6) ਕੇਂਦਰੀ ਵਪਾਰਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ
- (7) ਸੈਕਟਰ ਸਿਧਾਂਤ
- (8) ਪ੍ਰਵਾਸਨ
- (9) ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੋ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਜ
- (10) ਉਤਪੰਨ ਸ਼ਹਿਰ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ, ਪੈਟਰਨਾਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
3. ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਅਤੇ ਮੈਗਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
5. ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਅਰਬਨ ਸੋਸ਼ਿਓਲੋਜੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਬਦਲਾਅ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ? ਸਟਾਰ ਬਿਊਰੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
7. ਸੈਂਟਰਲ ਪਲੇਸ ਬਿਊਰੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ? ਰੈਂਕ ਆਕਾਰ ਨਿਯਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਸਮਾਰਟ ਸ਼ਹਿਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ ? 15
9. ਝੁੰਗੀਆਂ-ਝੌਂਪੜੀਆਂ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਸਥਾਪਨ ਵਰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀਗਤ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 15